

Rikspolisstyrelsens allmänna råd om särskild kontroll på flygplats;

beslutade den 15 juni 2000.

RPSFS 2000:49

FAP 245-1

Utkom från trycket
den 30 juni 2000

Rikspolisstyrelsen meddelar, efter samråd med Luftfartsverket, följande allmänna råd.

1. Tillämpningsområde m.m.

1.1 I dessa allmänna råd lämnar Rikspolisstyrelsen rekommendationer om tillämpning av lagen (1970:926) om särskild kontroll på flygplats.

Allmänna råd om förordnande av flygplatskontrollanter finns i Rikspolisstyrelsens allmänna råd i ämnet (FAP 245-2).

Bestämmelser om immunitet finns i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

2. Allmänna råd till 1 § lagen (1970:926) om särskild kontroll på flygplats

Flygplatsområde

2.1 Enligt luftfartsverkets bestämmelser för civil luftfart (BCL) avses med flygplatsområde ett på land eller vatten angivet område med byggnader, anläggningar och utrustning som helt eller delvis avses för luftfartygs landning, start eller rörelser i övrigt. Även för allmänheten upplåtta parkeringsplatser inom området avses. Kontroll får ske beträffande gods och personer inom området.

Särskild kontroll

2.2 Särskild kontroll får äga rum i förebyggande syfte utan att några konkreta misstankar om brott föreligger. Vid bedömning av behovet av kontroll bör man i första hand se till risken för kapning men även sabotage eller liknande brott mot luftfartyg. Också handlingar som inte direkt är riktade mot luftfartyg utan även sådana som riktas mot flygplatsen och dess vitala delar t.ex. bränsleanläggningar, förbindelsemedel eller säkerhetsanordningar bör beaktas.

Behovet av särskilda kontrollåtgärder kan skifta vid olika tidpunkter. Med hänsyn härtill bör tillämpningen av lagen vara beroende av en fortlöpande prövning av de aktuella riskerna för brott mot luftfartens säkerhet.

Lagen bör tillämpas restriktivt.

3. Allmänna råd till 2 § lagen (1970:926) om särskild kontroll på flygplats

Rikspolisstyrelsens förordnande om särskilda kontroller

3.1 Av arbetsordningen för Rikspolisstyrelsen framgår att förordnande om särskild kontroll meddelas av Rikskriminalpolisen. Ett sådant förordnande innehåller normalt den lägsta nivå på vilken kontrollen bör bedrivas samt krav på visst tekniskt utförande av kontrollen och dess begränsning till tid, plats eller viss trafik.

Av 2 § andra stycket lagen om särskild kontroll på flygplats följer att om det är fara i dröjsmål också polismyndigheten får förordna om särskild kontroll. Om det finns tid bör ett sådant beslut föregås av samråd med Luftfartsverket och flygplatsen.

4. Allmänna råd till 3 § lagen (1970:926) om särskild kontroll på flygplats

Kontrollarbetet

4.1 Med beaktande av dessa allmänna råd och Rikspolisstyrelsens föreskrifter i förordnande enligt 2 § lagen om särskild kontroll på flygplats bestämmer polismyndigheten efter samråd med flygplatschef hur kontrollarbetet skall utföras mer i detalj.

Kontrollåtgärderna bör utföras på sådant sätt att de framstår som motiverade och ändamålsenliga. Kontrollarbetet bör planeras och organiseras så att störningar i flygtrafiken och olägenheter för passagerare så långt möjligt begränsas.

Personal

4.2 Polismyndigheten får förordna annan än polis att, under ledning av en polis, utföra särskild kontroll. En polis bör bistå kontrollanten med råd och anvisningar samt vara tillgänglig inom stationsområdet för att vid behov skyndsamt kunna ingripa. En polis som leder eller själv utför sådan kontroll bör ha genomgått en utbildning som motsvarar krav som finns angivna i luftfartsverkets BCL avseende flygplatskontrollant.

Tvångsmedel

4.3 Om ett förvaringsutrymme är låst får det, om nödvändigt, öppnas med våld, men bör efter undersökningen tillslutas på lämpligt sätt. Ågaren eller innehavaren behöver inte vara närvarande vid åtgärden.

Gods såsom frakt eller post samt mat, dryck och andra förnödenheter som behövs ombord på ett luftfartyg får kontrolleras, om det finns anledning till det. Möjligheten att undersöka postpaket medför inte rätt att ta del av innehållet i brev eller andra meddelanden.

Kroppsvisitation bör normalt komma i fråga endast beträffande flygpassagerare. Om en flygpassagerare hellre avstår från att medfölja luftfartyget än underkastar sig kontroll bör kroppsvisitation inte genomföras utan särskild anledning. Den som inte frivilligt går med på kroppsvisitation kan istället avvisas från flygplatsområdet.

Om särskild kontroll underlåts beträffande någon flygpassagerare, bör luftfartygets befälhavare underrättas om detta.

VIP-behandling

4.4 Följande personer och deras familjemedlemmar får undantas från särskild kontroll när VIP-behandling är ordnad vid avfärder från flygplats:

- statschef (kung, president eller motsvarande),
- talman (riksdagens talman eller motsvarande),
- statsminister (motsvarande),
- fackminister,
- chef för internationellt organ (FN:s generalsekreterare eller motsvarande).

Diplomatisk immunitet

4.5 Det finns bestämmelser om okränkbarhet för vissa personer och leveranser. (Se lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall, med hänvisning till bl.a. artikel 27, 29 och 36 i Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser och artikel 35, 40 och 50 i Wienkonventionen om konsulära förbindelser.)

Av bestämmelserna följer att en diplomatisk kurirförsändelse inte får öppnas eller kvarhållas. En diplomatisk kurirförsändelse kan vara försedd med yttre märken angivande dess natur, t.ex. DIPLOMATIC MAIL eller DIPLOMATIC POUCH.

Om någon som har diplomatisk immunitet vägrar att underkasta sig särskild kontroll, kan kontrollen underlåtas om flygbolaget tillåter personen att medfölja luftfartyget. Under förflyttning till embarkeringen åtföljs personen av en polis eller flygplatskontrollant.

5. Allmänna råd till 4 § lagen (1970:926) om särskild kontroll på flygplats

Förvaring av föremål

5.1 Om föremål som avses i 3 § lagen om särskild kontroll på flygplats påträffas hos någon bör denne, om förutsättningar för beslag enligt 27 kap. rättegångsbalken inte föreligger, uppmanas att lämna ifrån sig föremålet.

Detta överlämnas sedan till flygplatsen eller flygbolaget för att medföras under betryggande former på färden eller för att tas om hand på annat lämpligt sätt.

Brottsmisstanke

5.2 Vid misstanke om brott, bör anmälan ofördröjligen göras till den polis som leder kontrollarbetet. Denne beslutar därefter om fortsatta åtgärder.

6. Allmänna råd till 5 § lagen (1970:926) om särskild kontroll på flygplats

Kroppsvisitation

6.1 Av 5 § lagen om särskild kontroll på flygplats framgår att kroppsvisitation som är av mera väsentlig omfattning skall verkställas inomhus i avskilt utrymme. Som sådan kroppsvisitation bör anses visitation som sker manuellt och innanför kläderna eller där den undersökte måste lämna på vissa klädespersedlar. Om den undersökte begär det, bör ett vittne närvara vid visitationen.

7. Allmänna råd till 6 § lagen (1970:926) om särskild kontroll på flygplats

Protokoll

7.1 Till skillnad från motsvarande bestämmelser i rättegångsbalken behöver protokoll föras eller bevis utfärdas endast när föremål som avses i 3 § lagen om särskild kontroll på flygplats påträffats. I sådant fall gäller dock skyldigheten oavsett om föremålet tas i beslag, om det överlämnas för förvaring eller om dess innehavare avvisas från flygplatsområde. I de fall protokoll upprättas, bör ägaren eller innehavaren erhålla en kopia av det.

Dessa allmänna råd träder i kraft den 1 juli 2000, då Rikspolisstyrelsens allmänna råd om särskild kontroll på flygplats (RPSFS 1988:3, FAP 245-1) skall upphöra att gälla.

På Rikspolisstyrelsens vägnar

OLOF EGERSTEDT

Björn Holck-Clausen
(Rikskriminalpolisen)